

Reflecteren op 'de grote stap'

In Granada worden de kinderen die de overstap maken van de keuterschool naar de basisschool met veel aandacht begeleid. De kinderen zelf hebben een belangrijk aandeel in het denken over en reflecteren op deze transitie.

DOOR: JUAN PEDRO MARTINEZ - Als kinderen van een paar maanden of een paar jaar oud zich samen met hun gezinnen komen voorstellen, weten we dat deze eerste ontmoeting en aanpassing aan een vaak complexere omgeving goed zal worden doorstaan. Deze ervaring, van de eerste veranderingen in ritme, ruimte en relaties, zal namelijk invloed hebben op toekomstig gedrag en reacties op nieuwe situaties. Deze zullen de weg vormen om nieuwe uitdagingen aan te gaan, elke keer als er zich in de toekomst een verandering voordoet.

Hoe ouder kinderen worden, hoe breder hun relatiecirkels en ervaringen. Hierbij moet het evenwicht gevonden worden tussen het bekende en verworvene en het nieuwe en wat veroverd kan worden. Afhankelijk van de leeftijd is er speciale aandacht voor ruimtelijke referenties, belangrijke objecten en de noodzakelijke aanwezigheid van volwassenen die belangrijk zijn om sterke relaties op te bouwen. In dit proces waarin de schoolwereld wordt uitgebreid, sporen we kinderen aan om zelf hulpmiddelen te ontwikkelen die hen helpen om een verandering te accepteren.

Het is belangrijk dat we dit allemaal beschouwen als een mogelijkheid om te groeien in plaats van het verlies van het veilige 'nest'. Wat gebeurt er precies als kinderen op zesjarige leeftijd de overstap naar school maken, waar de sfeer totaal anders is dan op de kleuterschool?

Veranderingen

Gezien de ruimte zijn scholen veel groter en gecompliceerder. In het begin is het moeilijk

om je weg te vinden, met een constant gevoel van onzekerheid en de behoefte om een nieuwe vriendengroep op te bouwen die waarschijnlijk nooit hetzelfde als de vorige zal zijn. Op persoonlijk niveau moeten de rollen opnieuw gedefinieerd worden: eerst was het kind een van 'de grotere' en de centrale speler in de groep waarvan hij al veel aspecten beheerste: ruimte, sociale relaties, functionele dynamiek, normen en waarden... Nu worden kinderen weer 'klein' en worden hun acties en meningen anders beoordeeld.

De overgang naar school betekent doorgaans ook een aanzienlijke verandering in de dagelijkse symbolen en rituelen, zoals het bezitten van leerboeken en schoolbenodigdheden, de structureren van kennis in onderwerpen, de beoordeling van het werk van leerlingen en de gespecialiseerde leerkrachten voor bepaalde vakken zijn maar een paar veranderingen die zich in korte tijd voordoen en gewenning behoeven.

Pedagogische activiteiten

Om deze overgang makkelijker te maken moeten we ten eerste het vertrouwen houden dat het aanmoedigen van kinderen en hen helpen om sterker te worden, de beste manier is om te groeien in het aangaan van nieuwe uitdagingen. Met de hulp van de familie moeten we leren om te gaan met de aanwezige druk om te kunnen anticiperen op de nieuwe schoolfase. Over de schoolfase wordt in het algemeen gedacht 'hoe eerder hoe beter' en deze opvatting maakt dat ook in de eerdere fase, waarin

kinderen hun persoonlijkheid opbouwen, het schools leren meer ruimte krijgt. Gedurende meerdere jaren konden we zien hoe kinderen zich snel aanpassen aan het niveau – ook in termen van instrumenteel leren – als ze een harmonieuze ontwikkeling hebben doorlopen, afhankelijk van hun leeftijd, en de eerste aanpassingsfase op hun nieuwe school hebben doorstaan.

Een ander element waar we constant aan werken om de overgang naar een nieuwe omgeving te vergemakkelijken is het zelfvertrouwen van de kinderen om met verschillende situaties om te kunnen gaan en om de verantwoordelijkheden van het schoolleven te kunnen dragen. Om dit te bereiken zorgen we ervoor dat kinderen, afhankelijk van hun zelfstandigheid, verantwoordelijk worden voor verschillende taken in de groep. Ook stimuleren we de kinderen, al naargelang hun leeftijd, hun contacten uit te breiden, met oudere en jongere kinderen, leerkrachten, andere ouders, keuken- en schoonmaakpersoneel, begeleiders bij uitstapjes buiten de school, enzovoort. Zo verbreden kinderen hun verbondenheid, terwijl ze zich van hun gezin losmaken en hun vertrouwen aan andere mensen schenken.

Tijdens het laatste jaar besteden we speciale aandacht aan de overgang naar de 'grote school'. In verschillende bijeenkomsten – waarin we specifieke behoeften van alle kinderen bespreken – werken we samen met de gezinnen aan criteria die de stap makkelijker kunnen maken. Eén daarvan is dat we ouders vertellen dat zij zich beter op het groeiproces en de ontwikkeling van hun kinderen kunnen richten in plaats van op het 'paradijsverlies'. Een andere is om vertrouwen in de potentie van hun kind te ontwikkelen. Kinderen zullen – als ze genoeg tijd krijgen – snel genoeg hun vaardigheden in de nieuwe omgeving laten zien en hun angst voor het nieuwe overwinnen. Gezinnen worden geïnformeerd over de verschillende opties die het centrum biedt en worden gestimuleerd om met elkaar informatie uit te wisselen over wat



ze van de school weten en de verschillende ervaringen die ze hebben met zo'n overgangsproces met oudere kinderen.

Contact

We hebben contact opgenomen met de scholen waar onze leerlingen meestal naartoe gaan. Zowel om specifieke informatie over kinderen over te dragen, als om karakteristieken van de hele groep te bespreken. We vragen expliciet om ook de groep als groep te observeren omdat die voor sommige kinderen een veilig referentiepunt kan zijn.

We gebruiken verschillende methoden om kinderen voor te bereiden op de grote stap: we werken met de geschiedenis van de kinderen om ze bewust te maken van wat ze allemaal al weten en hoe ze dat hebben geleerd. Op basis van de ideeën van de kinderen over de nieuwe school proberen we ze zelfvertrouwen te geven. Door kwesties te bespreken die zich voor kunnen doen moedigen we ze aan om nieuwe uitdagingen aan te gaan en om uit te zoeken welke ervaringen andere kinderen hebben die deze overgang al hebben meegemaakt. We stimuleren dat kinderen met broers, zussen, neven, nichten en vrienden over hun ervaringen praten of oudleerlingen uitnodigen die iets

In het Spaanse schoolsysteem valt het jonge kind onder twee cycli: van 0 tot en met 3 jaar en van 3 tot en met 6 jaar. Deze worden beide in verschillende instellingen en opvoedcontexten ondergebracht en worden opgevolgd door de basisschool. De kleuterscholen in de stad Granada zijn onderdeel van de paar centra die de hele periode voor kinderen van 0 tot en met 6 jaar bij elkaar houden. Later verspreiden de kinderen zich over de verschillende basisscholen in de stad.



over hun ervaringen kunnen vertellen. We introduceren ook wat nieuw materiaal dat in deze fase gebruikt kan worden en we spelen met toneel na wat er allemaal zou kunnen gebeuren.

Een andere activiteit die we meestal uitvoeren is het voorbereiden van een bezoek aan de dichtstbijzijnde school. We beginnen met de ideeën van de kinderen over wat een 'grote school' eigenlijk is. Aan de hand van de input van de kinderen kunnen we hun interesses en zorgen beter begrijpen. Daarop voortbouwend kunnen we het bezoek aan de school voorbereiden. Tijdens een van de eerste projecten dachten de kinderen na over wat ze allemaal zouden moeten onderzoeken tijdens ons bezoek aan de school: welke dingen moeten we van huis meenemen naar school? Mag je op het schoolplein alles doen wat je wilt? Welke spullen zijn er allemaal? Zijn er skeletten om het menselijk lichaam te begrijpen? Hoe zit het met dieren? Zijn er computers op school? Is er een kalender om de dagen bij te

houden? Zijn er voetballen op school? Zijn er ook sportvelden? De vragen die de kinderen stellen laten zien welke dingen van de kleuterschool ze leuk vinden en dat ze die graag willen behouden. Tijdens ons bezoek hadden we geluk met de fantastische leerkracht die precies wist hoe om te gaan met zoveel vragen en verwachtingen. We verzamelden tekeningen en aantekeningen om ons bij ons verdere werk te helpen en om de families te ondersteunen met onze informatie.

Ik hoop dat deze impressies van onze ervaringen kunnen helpen bij de overgang van de kleuter- naar de basisschool, in afwachting van meer systematisch onderzoek dat meer gedetailleerde informatie kan bieden.

Juan Pedro Martínez Soriano werkt als docent in de Kleuterschool Belén (Escuela Infantil Belén), onder Stichting "Granada Educa", Spanje.